

Det råber til himlen!

Sådan sagde en grøn guide, da han forklarede, hvorfor han arbejdede med at indarbejde bæredygtighed i den danske idrætskultur og foreningsverden. Hans betragtninger tog udgangspunkt i det paradoksale, at man dyrker krop og sundhed og samtidig er rammen for en slik-, pølse- og pomfritkultur.

Sådan kan man se masser af paradokser i dagens samfund, hvor behovet for forandringer råber til himlen. Tænk fx på: iltsvindet og fiskedøden i de danske farvande, Wilhelm-rapporten der siger, at dansk natur aldrig har haft det dårligere end nu, olietankskibet med navnet Prestige, som i virkeligheden var en sejrende skrotbunke, der forlængst burde være hugget op, men som d. 19. november sank 250 kilometer ud for Galiciens kyst, eller fremmedfrygten, der vinder frem trods vores meget høje og rige levestandard.

Men ofte er det himmelråbende indlysende ikke nok. Der kaldes på beviser – eller flere beviser. Fx har regeringen netop sendt problemet med iltsvind i de danske farvande i udvalg, trods mange års forskning på området og mere end viden nok til at kunne begrunde øjeblikkelige handlinger, fx for at begrænse landbrugets udledninger af næringsstoffer til vandmiljøet.

...fortsættes side 11...

DET RÅBER TIL HIMLEN!

ØKO-NET'S

SEMINAR & ÅRSMØDE 2003

D. 25.-26. JANUAR PÅ FYN

- SE INDBYDELSE MV. TIL

MØDET PÅ SIDE 11

NGO FORUM

det folkelige

topmøde på

Holmen i Kbh.

d. 13. - 15.

december 2002

Læs mere på side 2

NGO-MØDE – Parallelt med EU-stats- og regeringsledernes TOPMØDE i København, december 2002, afholder danske og udenlandske organisationer et folkeligt topmøde på Holmen den 13.-15. december. NGO Forum på Holmen er arrangeret af NGO Forum Stop Volden – et netværk bestående af flere end 65 organisationer, der alle arbejder for mangfoldige og fredelige politiske aktiviteter under det danske EU-formandskab.

BUNDMØDE – Christianias Kulturförening vil på kunstnerisk og kulturel vis gøre opmærksom på de skæve vinkler inden for EU-samarbejdet. På Bundmødet er EU's manglende åndelighed, den lille og den store økonomi og østudvidelsen til debat. – se temaerne dag for dag på side 2

EN vironlargeMENT

EU'S UDVIDELSE OG MILJØPOLITIK

- konference d. 13. december i

Landstingssalen på Christiansborg
Hvilke konsekvenser har det for miljøet i Europa, at EU i de kommende år bliver udvidet med en række lande?

Konferencen følges op af en række workshops d. 14.-15. december på NGO Forum på Holmen.

Se program mv. på:

www.noah.dk/konference

Arr.: NOAH & Friends of the Earth

Læs på side 4 om Grøn Forening, der hjælper idrætsverdenen til at gøre en indsats for miljøet.

SPRED UD OG HÆNG OP!

Midtersiderne af dette blad præsenterer et nyt informationsmateriale for Øko-net's to nyttige internet-portaler. Materialet er netop sendt ud til alle skoler i Danmark via amtscentrene. Vi vil gerne bede vore læsere om at være behjælpelige med at gøre opmærksom på materialet og portalerne til relevante personer og steder. Materialets to plakater og to foldere kan også hentes som pdf-filer direkte fra portalerne eller kan rekvireres hos Øko-net på tlf. 62 24 43 24

NGO FORUM 2002

Mød op på NGO Forum på Holmen og deltag i det folkelige topmøde

NGO Forum bliver holdt parallelt med de europæiske stats- og regeringslederes topmøde i København, december 2002.

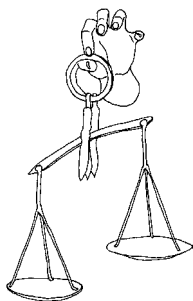
Formålet med NGO Forum er at bringe EU-debatten nærmere civilsamfundet og skabe dialog mellem befolkningen og beslutningstagerne i EU.

UDPLUK FRA PROGRAMMET PÅ NGO FORUM

DET HVIDE GULD – STOP HANDELSRØVERIET

Fredag d. 13. dec. kl. 15.00-18.00 i Festsalen

Debatmøde om EU's landbrugsordninger. Det er debattens udgangspunkt, at omlægningerne af EU's sukkerordninger bliver en realitet, så ulandene får fri adgang til det europæiske marked. Hvordan imødekommer vi denne situation på en værdig måde og sikrer de involverede parter mest muligt, når de politiske beslutninger bliver taget?

Paneldeltagere: **Luis Fernando Barbery**, præsident for Union De Caneros, Bolivia / **Mike Matsebula** fra Swazi Sugar Association, Swaziland / **Jørn Dalby**, formanden for De Danske Sukkerroeddyrkere / repræsentant for Østeuropa.

Efter mødet vil en ny skulptur af kunstneren **Jens Galschiøt** med navnet Global Deal – en kæmpekvinde, med en lille vægt i hånden, placeret på en udhungret voksen mand (højde 3,80 m udført i kobber) drage på turne rundt i landet.

Arrangør: Mellempfolkeligt Samvirke

KVINDERS LEVEVILKÅR I EN GLOBALISERET VERDEN

Fredag d. 13. dec. kl. 18-22 i det store auditorium

Bliver kvinder fattigere i kølvandet på globaliseringen? Hvordan påvirker globaliseringen kvinders liv og muligheder i Syd og Nord?

Oplægsholdere: Professor **Vandana Shiva**, indisk miljøforkæmper, og professor **Drude Dahlerup**, feminist og forsker. Mødeleder er **Susanne Possing**, sociolog, køns- og udviklingsforsker.

Vi vil gerne sætte gang i en debat om situationen i dag og vores muligheder for at påvirke udviklingen.

Tolkning engelsk/dansk-dansk/engelsk.

Arr.: ATTAC-Kvinder og Kvinder for et andet Europa

EU'S UDVIDELSE OG MILJØPOLITIK

NOAH afholder otte workshops på Arkitektskolen på Holmen d. 14.-15.12, som opfølgning på Christiansborg konferencen d. 13.12. Der bliver workshops om bl.a. følgende temaer: 'EU Sustainability Indicators', 'CAP-reform and sustainable development', 'EU sustainability strategy after Johannesburg' og 'GMO and liability in the enlargement process'. Se www.noah.dk/konference

På det alternative topmøde vil der være politiske taler, seminarer, workshops og debatter. Derudover er der udstillinger, gadeteater, afrikansk dans, dukketeater og legetøjsværksted – så tag bare børnene med.

NGO FORUM finder sted på: Arkitektskolen på Holmen, Danneskiold Samsøes Allé 53, 1434 København K

Åbningstiderne er:

Fredag den 13. december kl. 15.00-22.00

Lørdag den 14. december kl. 10.00-22.00

Søndag den 15. december kl. 10.00-18.00

Alle aktiviteter er gratis.

Se meget mere om NGO FORUM og aktiviteterne på:

www.ngoforum2002.dk

UDPLUK FRA ANDRE ARRANGEMENTER

BUNDMØDET PÅ FREDENS ENG, CHRISTIANIA

d. 12.-15. december har følgende temaer dag for dag:

Torsdag d. 12.12 fra kl. 12.00: **Verdens klemte folk**

Fredag d. 13.12 fra kl. 10.30: **Hjertet i mønten**

Lørdag d. 14.12 fra kl. 12.00: **Små blandt de store**

Søndag d. 15.12 fra kl. 14: **Forsoning**

Torsdag-søndag fra kl. 12.00-18.00: **Børnekultur på bunden – for børn og forældre.**

Se program på www.christianiaskulturforening.dk

Arr.: Christianias Kulturforening

GALLAFEST I VALBYHALLEN

Lørdag d. 14. december kl. 17.30

Med regulativer, diktater og traktater forsøger EU at styre befolkningen og afskaffe demokrati, sammenhold og national suverænit.

Men gang på gang har befolkningen vist EU's magtmænd, at den ikke vil lade sig styre. Derfor afholdes en ustyrlig flot gallafest for alle de ustyrlige.

Stort program med underholdning bl.a. af: **Michael Wiehe, Eva Madsen, Stig Møller, Arne Wurgler, Benny Holst, Sebastian og Niels Hausgaard**

Bustransport fra Rådhuspladsen kl. 17.15.

Entré: Billetter a 100 kr. kan købes ved indgangen

Arrangør: Stop Unionen – København 2002

EDUCATION IS NOT FOR SALE

Konference d. 13.-14. dec. på Byens Lys, Christiania

Formålet med konferencen er at diskutere Verdensbankens, WTO's og EU's uddannelsespolitik og at skabe alternativer til denne politik. Oplægsholdere: **Christian Friis Bach**, journalist og tidligere formand for Mellempfolkeligt Samvirke, **Pernille Rosenkranz-Theil**, MF, Enhedslisten m.fl. Se det fulde program på www.p-l-s.dk

Arr.: Pædagogstuderendes Landsammenslutning (PLS) og Education is Not for Sale (EINFS)

NGO CENTER - FOLKEMØDER I DANMARK

I forbindelse med EU-formandskab har et til lejligheden nedsat NGO Center stået for koordineringen og fordelingen af midler til folkemøder om EU.

NGO Centeret har udarbejdet en folder med alle Folkemøder i Danmark under det danske EU-formandskab. Folderen kan rekvireres på tlf. 33 15 02 90 eller læses opdateret på www.ngocenter.dk

92-gruppen – et samarbejde mellem danske NGO'ere

92-gruppen – Forum for Bæredygtig Udvikling er et samarbejde mellem 20 danske miljø- og udviklingsorganisationer, der arbejder aktivt med opfølgningen på Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling i Johannesburg 2002 samt med andre sager vedrørende internationalt miljø og udvikling.

STYRKELSE AF SAMARBEJDE

Den 20. november blev 92-gruppen til en forening. Det besluttede de 20 medlemsorganisationer på den første generalforsamling i 92-gruppens historie. Formålet med foreningsdannelsen er at styrke samarbejdet for global bæredygtig udvikling.

92-gruppen blev i sin tid skabt som et midlertidigt netværk til at forberede danske miljø- og ulandsorganisationers indsats forud for Riokonferencen. Siden blev netværket permanent, men det var blot baseret på en kortfattet samarbejdsaftale.

Med foreningsdannelsen får 92-gruppen vedtægter, som klarlægger

procedurer for samarbejdet, ligesom der skal betales kontingent. På generalforsamlingen fik 92-gruppen også et formandskab, som dog får forholdsvis få opgaver, herunder økonomistyring. Foreningsdannelsen skal nemlig ikke ændre 92-gruppens karakter af at være et netværk af selvstændige organisationer.

Til formand valgtes Torleif Jonasson fra FN-forbundet, mens Thomas Færgemann fra Danmarks Naturfredningsforening blev næstformand.

DET NÆSTE ÅRS ARBEJDE

På generalforsamlingen blev det besluttet at give topprioritet til arbejdet med opfølgning på Verdenstopmødet i Johannesburg, herunder arbejdet for internationale handelsregler, som er fair over for ulandene, og som fremmer miljøbeskyttelse. 92-gruppen planlægger en række aktiviteter frem mod verdenshandelsorganisationen WTO's ministerkonference næste efterår.

92-gruppen har også henvendt sig til regering og Folketing forud for den forespørgselsdebat om opfølgningen på Verdenstopmødet, som forventes afholdt d. 28. november. I henvendelsen opfordres politikerne til at beslutte sig for at leve op til de 76 løfter om finansiel og teknisk bistand til ulandene, som de rige lande gav i Johannesburg; give prioritet til omlægning/udfasning af statsstøtte bl.a. på landbrugs- og fiskeriområdet; følge op på beslutningen om 10-års programmer for bæredygtig produktion og forbrug; sikre gennemførelse af de partnerskabsinitiativer mv., som EU annoncerede på topmødet; samt at udarbejde en samlet dansk opfølgningsplan.

92-gruppen

c/o Mellemfolkeligt Samvirke
Borgergade 14, 1300 København K
Tlf.: 77 31 00 06 – Fax: 77 31 01 11
Website: www.92grp.dk
E-mail: jnordbo@ms.dk
Koordinator: John Nordbo

92-gruppens nyhedsbrev

'Nyt om miljø og udvikling' er et nyt elektronisk nyhedsbrev, der giver overblik over, hvad der sker på miljø- og udviklingsområdet. Nyhedsbrevet har indlæg fra NGO'ere, regering og opposition samt en liste over den kommende tids arrangementer. Nyhedsbrevet er gratis og bestilles som e-mail / kan læses på www.92grp.dk

92-gruppen består i dag af:

Arbejderbevægelsens Internationale Forum, Care Danmark, Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk International Bosætningservice, Dansk Ornitologisk Forening/Birdlife Danmark, Dansk Ungdoms Fællesråd, Det Økologiske Råd og Selskab, FN-Forbundet, Folkekirkens Nødhjælp, Greenpeace, Kvindernes U-landsudvalg, Mellemfolkeligt Samvirke, Natur og Ungdom, Nepenthes, Netværket for økologisk folkeoplysning og praksis / Øko-net, Organisationen for Vedvarende Energi OVE, U-landsforningen Svalerne, U-landsorganisationen Ibis, WWF – Verdensnaturfonden
Observatører: IWGIA (International Work Group for Indigenous Affairs)

Naturrådet 'slår alarm': Naturen har aldrig haft det værre

I august 2001 konkluderede "Wilhelmudvalget" – opkaldt efter formanden, den tidligere konservative minister Niels Wilhelm – at kvaliteten af den danske natur ikke tidligere har været så ringe. På trods af en forbedret beskyttelse er tilbagegangen alligevel fortsat. Det fik det bredt sammensatte og grundigt arbejdende udvalg til i enighed at komme med en række anbefalinger.

Hvad er der så sket i de forløbne 15 måneder? Det fulgte Naturrådet op på ved konferencen Wilhelm+1, d. 22. november. "Man kunne tro at en så alarmerende og enstemmig melding ville få enhver regering op af hullerne, men sådan er det ikke gået", meddeler Naturrådet i en pressemeddelelse udsendt efter konferencen. "Situationen er meget nedslående. Nok har regeringen lagt en ny lovende strategi for de danske skove frem, men ikke afsat de fornødne midler. Det samme er tilfældet med naturparkerne. Man er åben over for ideen, men afsætter helt utilstrækkelige midler. Og på næsten alle andre områder er der stilstand eller tilbageskridt".

På konferencen talte generalsekretær Kim Carstensen fra WWF og konkluderede følgende: "Havet omkring Danmark er den vigtigste natur vi har set i internationalt

perspektiv, men beskyttelsen er helt utilstrækkelig. Overfiskning, bifangster, ødelæggelser af havbunden med tunge redskaber, den stigende trafik af udslidte tankskibe og det efterhånden permanent tilbagevendende iltsvind lægger store havområder øde".

Landbrugets forurening er årsag til iltsvindet i havet. Det har aldrig været så slemt som i 2002, men også på land er den godt i gang med at ødelægge naturtyper som heder, højmoser, overdrev. Endog vore skove tager skade. Regeringen tror, at problemet kan løses ved en mindre opstramning af vandmiljøplanen. "Men planens mål om en halvering af kvælstofforureningen er helt utilstrækkelig. Vi må mindst ned på en fjerdedel", lød det fra Per Christensen, professor ved ÅUC og vismand i Naturrådet. "Regeringen har forlangt yderligere undersøgelser. Men det er blot at skyde sagen til hjørne. Vi ved hvad problemet er, vi ved hvad der skal til for at løse det, så det er bare om at komme i gang", er kommentaren fra Naturrådets formand, Peder Agger.

Læs mere om konferencens konklusioner og Naturrådets arbejde på www.naturraadet.com

Idræt og miljø

– nyt center og foreningsredskab hjælper idrætsverdenen til at gøre en indsats for miljøet

Skal en bæredygtig udvikling nogen sinde få grobund og tag i den brede befolkning, er det næsten umuligt at forestille sig, at der ikke var bæredygtighedsaktiviteter og -idéer, der tog deres udgangspunkt i den folkelige del af det danske foreningsliv, som idrætslivet udgør. Specielt dette område og foreningsliv har grøn guide Bjarne Christensen arbejdet med i flere år. Han er ansat som grøn guide hos Danmarks Idræts-Forbund i Fyns Amt og har været med til at starte ECOsport – det virtuelle Center for Idræt og Miljø – der er blevet etableret med støtte fra det IdrætsPolitiske IdeProgram. Ideen med web-centret er at give en hjælpende hånd til de mange idrætsforeninger, der enten er gået i gang med miljøarbejde eller overvejer at gøre det. Videntcenteret skal samle, strukturere og udbrede informationer og erfaringer. I praksis skal det være et redskab til miljøarbejdet på alle niveauer i de idrætslige organisationer, og det skal desuden være med til at udbrede det generelle kendskab til miljøarbejdet i idrættens verden.

GRØN FORENING – EN MÆRKESAG
I forbindelse med etableringen af ECOsport er der også blevet etableret et koncept med navnet Grøn Forening, der er et nyudviklet konkret

redskab, der kan inspirere demokratiske foreninger, i samarbejde med lokale kommuner, til at gøre en indsats for miljøet og blive miljømærket herfor.

Formålet med Grøn Forening er

- at gøre det let og attraktivt for foreninger og deres medlemmer at gøre en indsats for miljøet
- at inspirere til sunde rammer omkring foreningslivet
- at fremme medansvaret for natur og miljø
- at medvirke til en bæredygtig udvikling i lokalområdet

For at blive Grøn Forening er der udviklet en række kriterier, som interesserede foreninger kan arbejde indenfor. Grøn Forening er i sin startfase, hvor erfaringer løbende indsamles. Arbejdsgruppen bag Grøn Forening har planer om at udarbejde håndbog og miljøskemaer, som kan gøre arbejdet let og enkelt. Materialet vil, når det er klart, både kunne hentes ned over Internettet og rekvireres på papir. Grøn Forenings net-

værkspersoner indsamler løbende tilbagemeldinger om problemer, forslag og idéer for herved at kunne forbedre og udvikle konceptet.

Bag initiativet til Grøn Forening står bl.a. Danmarks Idræts-Forbund, Danske Gymnastik & Idætsforeninger og Friluftsrådet, der alle tidligere arbejdede sammen omkring udgivelsen af 'Arrangørernes grønne håndbog'.

Nærmere oplysninger om Grøn Forening, og netværkspersonerne bag, fås hos grøn guide Bjarne Christensen, Danmarks Idræts-Forbund, Fyns Amtsudvalg på:

Tlf. **63 12 73 11** / e-mail:

bjarne.christensen@dif-fyn.dk

Besøg også ECOsport – Center for Idræt og Miljø – www.ecosport.dk
Vælg menupunktet *Emne* for at læse mere om Grøn Forening.

Fakta om miljø og idræt

Der findes ca. 14.000 idrætsforeninger i Danmark. De er på landsplan organiseret i to hovedorganisationer: Danmarks Idræts-Forbund (www.DIF.dk) og Danske Gymnastik- & Idrætsforeninger (www.DGI.dk).

Miljøbevægelsen NOAH nævner i debathæftet 'Lokal Agenda 21 – pejlemærker og nye aktører' (fra august 2000) idrætten som en potentiel medspiller: "Idrætsforeningerne spiller en væsentlig rolle i lokalsamfundets sociale liv. De bringer mennesker sammen og skaber muligheder for et sundt liv. Men hvis det samlede ressourceforbrug skal ned, må også idrætsforeningerne med på miljøvognen".

Global Økologi

Tidsskriftet der tager pulsen på dansk og international miljøpolitik

Tegn abonnement på *Global Økologi* on-line på www.GlobalØkologi.nu. Frem til 12. december er prisen 190 kr. for fem numre (normalt 250 kr.)
Stud./arbejdsløse/pens. kun 100 kr.
Du kan også kontakte os på tlf. 3315 0977.

www.GlobalØkologi.nu

Læs om bæredygtighed, sundhed, naturparker, økologi, aktioner, udvikling, øko-filosofi, kemipolitik, landbrug, globalisering, forskning, EU, ny mad,...

Støttet af Danidas oplysningsbevilling

ECOMAP
K Ø B E N H A V N

ET KORT OVER ØKOLOGISKE STEDER I KØBENHAVN OG OMEGN

ØKOLOGISK JUL
oppyntning + gaver + mad
lad EcoMap guide dig

Nærmeste forhandler se
www.ecomap.dk
eller ring 33 31 03 71

Øko-info er indgangen til information, viden, kontakt, netværk og inspiration om

- økologiske produkter og økologisk livsstil
- grønne organisationer, foreninger og aktive mennesker
- møder, arrangementer og kurser om økologi, natur og miljø
- erfaringer og praktiske eksempler
- udgivelser, litteratur, film, video og hjemmesider

Kort sagt: indgangen til økologiens verden og en bæredygtig livsstil

» DANMARKS GRØNNESTE PORTAL

Øko-info samler alle tilgængelige ressourcer inden for miljø og økologi på ét website

- der gør det lettere at få overblik og fremskaffe informationer om miljørigtige og økologiske løsninger
- der sikrer kort vej fra viden til handling
- der giver et større grundlag for at udvikle, producere og sælge økologiske og miljøvenlige produkter i Danmark

På Øko-info kan du præsentere dig selv, din organisation eller dit produkt

- Databasen bag De Grønne Sider, Øko-kalenderen og Det Grønne Bibliotek er brugerbaseret men opdateres også løbende af Øko-info's sekretariat.
- Grønne organisationer, privatpersoner og virksomheder m.fl. kan oprette og præsentere sig selv i databasen via eget password – det gør du hurtigt og enkelt via Øko-info Insider administrations-hjemmesiden på www.insider.eco-info.dk

Derudover kan du på Øko-info

- tilmelde dig en nyhedsmail, der holder dig ajour med, hvad der sker på portalen
- fra forsiden følge et aktuelt tema, som gør Øko-info's omfattende datasamlinger til brugbar viden for alle danskere
- søge geografisk på kommuner og amter
- søge via kategorier eller emneord
- lave en fritekstsøgning

Find hvem og hvad du søger

- **De Grønne Sider** er det økologiske sidestykke til De Gule Sider i telefonbogen og Kraks søgesider på Internettet. Her kan du søge i flere tusinde grønne adresser og links til organisationer, institutioner, steder og personer inden for natur og miljø, økologi og bæredygtighed.
- **Øko-kalenderen** annoncerer aktuelle arrangementer, møder og kurser om økologi og bæredygtig udvikling.
- **Det Grønne Bibliotek** præsenterer og henviser til litteratur, artikler, film, video m.v.

Bruger til bruger service

- **Opslagstavlen** giver dig mulighed for økologisk køb, salg og bytte – og er kontakt- og mødested for nye ideer, samarbejder og netværk.

Hold dig ajour med økologien

- Under **Aktuelt** finder du notestof om økologi og miljø samt sidste nyt fra og om arrangementer, organisationer, personer, samarbejde, politik og udgivelser.

www.eco-info.dk

– internet-guide til økologiens verden

Øko-info

- internet-guide til økologiens verden

- Database med økologiens adresser og links
- Øko-kalender
- Grønt bibliotek
- Bruger til bruger opslagstavle
- Aktuelt om økologi og miljø
- Tvillingeportaler om bæredygtig udvikling

Klik ind på

www.eco-info.dk

» DANMARKS GRØNNESTE PORTAL

Bæredygtig udvikling

- på Internettet

-
- **Hvad er bæredygtighed?**
 - **Hvad sker i Danmark**
– og hvem er på banen?
 - **Den internationale proces**
 - **Adresser og links**
 - **Netværksted og idébank**
 - **Fokus på uddannelse**

Klik ind på

*www.***bæredygtig***udvikling.nu*

» PORTAL OM BÆREDYGTIG UDVIKLING

bæredygtig udvikling

HVAD, HVEM, HVOR

AKTUELT

KALENDEREN

NETVÆRKSTEDET

UDDANNELSE

Hvad drejer bæredygtig udvikling sig om?

Bæredygtig udvikling handler om bevidst at arbejde for en miljømæssig og social retfærdig fremtid – din, vores og deres fremtid. Men ingen kan vende udviklingen alene – og alle må være med.

Både i Danmark og internationalt foregår en stadig magtkamp om at sætte dagsordenen for, hvad der er vigtigst.

Tager du stilling og handler derefter, påvirker du udviklingen. Gør du ikke, påvirker du den også...

Derfor er det nødvendigt med dialog om holdninger og handlinger for en bæredygtig fremtid.

» PORTAL OM BÆREDYGTIG UDVIKLING

www.BæredygtigUdvikling.nu er indgangen til information, netværk, inspiration og debat

historisk baggrund	nyttige adresser og links
aktuelle begivenheder	litteratur, udgivelser
politisk debat	kontakt
demokratisk dialog	samarbejde
mangfoldige synspunkter	praktiske eksempler

Kort sagt: alt om bæredygtig udvikling på Internettet

Har du hørt om Agenda 21 – og Global Deal?

På BæredygtigUdvikling.nu finder du en introduktion til, hvad bæredygtig udvikling drejer sig om – og til vigtige begreber som Agenda 21 og Global Deal.

Du kan få indblik i de mange facetter af en bæredygtig udvikling – fx: miljøet, det sociale og kulturelle, demokratiet, teknologien, økonomien og det globale helheds-syn.

Fra Stockholm til Johannesburg

Du kan også finde en oversigt over det internationale FN-arbejde for bæredygtig udvikling fra Stockholm

Konferencen i 1972 over højdepunkter som Brundtland-rapportens udgivelse i 1987 og topmødet om miljø og udvikling i Rio de Janeiro i 1992 til Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling i Johannesburg i 2002.

Hvem er på banen – i Danmark og internationalt?

På BæredygtigUdvikling.nu finder du adresser og links til de danske organisationer og foreninger (NGOere), der beskæftiger sig med bæredygtig udvikling. Du kan også få indblik i det officielle Danmarks arbejde for en bæredygtig fremtid – fx arbejdet med den nationale strategi for bæredygtig udvikling.

Portalen er desuden din indgang til, hvad der foregår lokalt i kommuner og amter – og det frivillige, lokale Agenda 21-arbejde, samt hvad der sker i Norden, EU og FN-regi.

Hvad er aktuelt lige nu?

Relevante møder, foredrag og seminarer finder du i **Kalenderen** – og under **Aktuelt** finder du omtale af aktuelle initiativer, udgivelser og politik – samt links til, hvor du kan få mere at vide.

Du kan også orientere dig om aktuelle temaer som fx Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling i Johannesburg i 2002.

Netværksted og idébank

På **Netværkstedet** kan du dele erfaringer og hente inspiration til holdninger og handlinger for bæredygtig udvikling. Idébanken er en samling af gode eksempler på bæredygtige tiltag fra det virkelige liv.

Du kan også finde eller efterlyse ligesindede eller samarbejdspartnere. Du kan få luft for dine egne ideer og synspunkter og involvere dig i dialogen om, hvad bæredygtig udvikling vil sige i praksis.

www.bæredygtigudvikling.nu

– om en miljømæssig og social retfærdig fremtid

WSSD – et verdens-hop-på-stedet-møde...

- hvad blev resultaterne ved Verdenstopmødet i Johannesburg?

Det var ikke de store gennembrud, der prægede Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling i Johannesburg (WSSD) – og der kom ingen Global Deal. Snarere var der tale om bitte små skridt fremad – nogle deciderede tilbageskridt – og en del hop på stedet. Det officielle formål med topmødet blev ikke opfyldt, idet resultaterne (den politisk erklæring, implementeringsplanen og de indgåede partnerskaber) ikke er udtryk for forstærket politisk vilje til at fremme bæredygtig udvikling, ligesom det ikke lykkedes at få handlingsrettede vedtagelser fra topmødet.

Sådan er de danske NGO'eres vurdering af topmødets resultater – som man bl.a. kan læse i en opsamlende rapport, udarbejdet af repræsentanter fra hhv. 92-gruppen, WWF, Danmarks Naturfredningsforening, FN-forbundet og Nepenthes, der

deltog på WSSD i Johannesburg. Som Kim Carstensen fra WWF har formuleret det:

Vi, der deltog som repræsentanter for miljø- og udviklingsorganisationerne, måtte bruge mange kræfter på at imødegå direkte forringelser i forhold til tidligere vedtagelser ved andre møder, ikke mindst med hensyn til forholdet mellem handel og miljø.

Oxfam International (en international NGO-organisation) kalder i en pressemeddelelse topmødet for en triumf for grådighed og egeninteresse – og en tragedie for fattige folk og miljøet. Friends of the Earth International kalder topmødet en forrådelse af de millioner af folk, som forventede reel handling fra verdens ledere.

På portalen BæredygtigUdvikling.nu kan man læse en kort version af

danske NGO'eres vurderinger af topmødet, dets aktører og resultater. Her findes også links til resultaterne fra Verdenstopmødet – dvs.:

- Fra det officielle topmøde: Den politiske erklæring og implementeringsplanen
- Fra NGO-forum / Global Peoples Forum: Civilsamfundets erklæring: "A Sustainable world is Possible" og civilsamfundets handlingsprogram

Øko-net på NGO-forum i Johannesburg

Den 24. august tog vi fra Øko-net af sted fra 30 graders varme i Danmark til ca. 15-20 graders 'kulde' i Johannesburg i Sydafrika. Øko-net deltog i topmødet specielt med det formål at fokusere på uddannelse og folkeoplysning for bæredygtig udvikling. Vi ønskede internationale kontakter – og et overblik over, hvem der ellers her på kloden arbejder for og med uddannelse for bæredygtig udvikling. Målet skulle være at støtte og berige hinandens arbejde igennem idé- og erfaringsudveksling – samt selvfølgelig også at øge presset for at sætte temaet på den politiske dagsorden verden over. Inden vi tog af sted, fik vi oprettet en engelsk hjemmeside: www.SustainableDevelopment.dk, hvor man kan tilmelde sig som interesseret i evt. at danne et internationalt netværk omkring temaet.

Med til topmødet bragte vi et engelsksproget uddrag af det danske debathæfte: "Bæredygtig er mere end dygtig" – det kom til at hedde: "Sustainable is more than able – viewpoints on education for sustainable development". Det var der rimelig stor interesse for på NGO-forumet

– vi fik omdelt ca. 500 stk. – og har efterfølgende fået en del henvendelser, bl.a. fra folk, der indskrives sig som interesserede i at deltage i et internationalt netværk.

FN TIÅR FOR UDDANNELSE FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING

En japansk organisation kom os gevaldigt i møde i forhold til vores formål, idet de afholdt fire workshops, hvor de bl.a. lancerede: "Movement for education for sustainable development". Inden topmødet havde de med støtte fra det japanske undervisningsministerium foreslået FN at lancere "a decade for education for sustainable development" – begyndende i 2005. Det endte faktisk også med at selve implementeringsplanen, som er del af de officielle resultater af topmødet, indeholder en anbefaling til FN om at lancere sådan et tiår.

På disse workshops fornemmede man, at der er rimelig stor og bred international anerkendelse af, at temaet er vigtigt. På en af dem med ca. 55 deltagere kunne man tælle i hvert fald 22 nationer repræsenteret. I begyndelsen af næste år får

Øko-net besøg af en fra denne japanske organisation i forbindelse med et forskningsprojekt omkring europæiske NGO'eres arbejde.

Som et andet resultat af vores deltagelse på WSSD/NGO-forum, blev vi efterfølgende inviteret til at deltage (med stort set alt betalt) som civilsamfundsorganisation i "Europe-wide Global Education Congress" – i dagene 15.-17. november i Maarstricht i Holland (besøges på www.globaleducationeurope.net). På denne konference deltog repræsentanter for de fire parter: civilsamfund, regeringer, parlamentarikere og lokale myndigheder fra 44 lande – både øst- og vesteuropæiske samt sydlige lande. Her fik vi et bedre overblik over, hvad der foregår i Europa – bl.a. at i nogle lande fokuseres mest på "development education", i andre på "education for sustainable development" og i andre igen på "global education". Alle tre begreber har et vist overlap.

Også denne konference sluttede med at vedtage en erklæring: "A european strategy framework for global education" – som bl.a. støtter, at FN lancerer et tiår for uddannelse for bæredygtig udvikling.

Beretning af Anne Mette de Visser, Øko-net

LOKAL AGENDA 21

'Rio, Johannesburg og så videre' er et nyt debatoplæg, som blev udarbejdet op til konferencen i Kolding om lokal Agenda 21 d. 3.-6. november 2002.

Debatheftet lægger op til debat om det fremtidige arbejde med lokal Agenda 21 og viser igennem eksempler mange forskellige måder at gribe arbejdet an på.

Hæftet kan bestilles gennem Kommuneinformationen på tlf. **33 11 38 00** eller hentes som pdf på www.lokalagenda21.dk

INDIKATORRAPPORT

Regeringen har i august 2002 udgivet en indikatorrapport til Danmarks nationale strategi for bæredygtig udvikling; 'Fælles fremtid - udvikling i balance'. Rapporten indgik sammen med strategien i Danmarks bidrag til det netop afholdte verdensstopmøde i Sydafrika. Rapporten kan bestilles hos Miljøbutikken på tlf. **33 95 40 00** eller hentes på www.mst.dk

DEN GODE SKOLE

Dansk Center for Byøkologi har udgivet en guide med formålet at inspirere til sunde og miljørigtige valg og at opfordre til bæredygtige handlinger i skolens hverdag. Guiden giver både inspiration og konkret viden om nybyg-

geri, renovering, drift og undervisning og indeholder bl.a. en miljøtjekliste. Guiden kan købes for 50 kr. på tlf. **89 40 58 80**

BØRN I NATUREN

Danmarks Naturfredningsforening har udgivet en video og et hæfte med inspiration til, hvordan du med enkle midler kan bringe naturoplevelsen ind i børnenes hverdag. Materialet er lavet i et samarbejde mellem DN's skoletjeneste Vildfred og Naturpatruljen fra DR. I hæftet er der betragtninger om undervisning i naturen fra bl.a. Martin og Ketil fra Naturpatruljen og Bo Bramming, formand for Øko-net og lærer på Busses Skole i Gentofte. Pris for video og teksthæfte er 50 kr. Kan bestilles via www.vildfred.dk eller på tlf. **39 17 40 80**

GØR BYEN LIDT VILDERE!

er en håndbog udgivet af ByhaveNetværket om økologiske byhaver. Bogen tager sit udgangspunkt i begrebet permakultur, der er et analyse- og planlægningsredskab med henblik

på at forbedre miljøet ved at genopbygge naturressourcerne. Bogen, der er rigt illustreret, viser hvordan byboere i Holland og Danmark har taget spaden i egen hånd og selv har skabt fantasifulde og naturrige byhaver i deres nærområder.

Bogen kan bestilles på tlf. **33 31 30 48** / Pris: 250 kr.

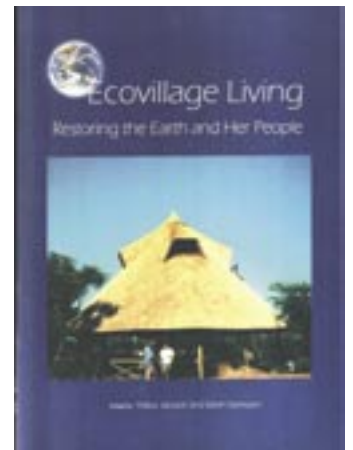
FREMTIDENS PENGE

Bogen 'Fremtidens Penge' giver en skarp analyse af de kulturelle, økonomiske, politiske og sociale følger af vores pengesystem. Forfatteren Bernard Lietaer, der er professor i økonomi og har været direktør i den belgiske centralbank, giver en kontroversiel og underholdende analyse af de udfordringer, vores pengesystem står overfor, men fokuserer i lige så høj grad på de muligheder, der allerede er ved at blive skabt. Et samfund med bæredygtig overflod er en reel mulighed, hvis vi vil. Bogen er på 442 sider og koster 379 kr.

ECOVILLAGE LIVING

'Restoring the Earth and Her People' er undertitlen på en glad og optimistisk bog, om hvordan mennesker forsøger at udvikle sig til frie, kærlige mennesker, der er parate til at tage det fulde ansvar for eget liv, deres omgivers liv og det globale samfund. Bogen tager de første skridt til at vise hvilken national og global politik og økonomi, der er nødvendig, for at økosamfundsideen kan vokse og brede sig. Bogen er på engelsk, men let at læse. I alt 180 sider med 400 farvefotos og planer. Udgivet på Green Books (www.green.co.uk), men kan i Danmark købes for 200 kr. gennem Landsforeningen af Økosamfund, tlf. **87 54 60 20**

HUMANØKOLOGI

Antologien 'Humanøkologi - miljø, teknologi og samfund' giver en række indføringer i nogle af de temaer, som har stået i centrum i de seneste ti års miljødebat.

Bogen der er på 424 sider og koster 275 kr. kan bestilles hos Aalborg Universitetsforlag på tlf. **96 35 71 40** / www.forlag.auc.dk

DET GRØNNE BIBLIOTEK

Alle miljø-bøger, -tidskrifter, -vidoeer mv. optages og registreres i Det Grønne Bibliotek på Øko-info:

www.eco-info.dk

Det råber til himlen!

– hvordan kobles visionen om bæredygtighed med drømmen om det gode liv?

Øko-net's seminar og årsmøde 2003

Lørdag d. 25. januar kl. 10.00 – søndag d. 26. januar kl. 14.00

på Brenderup Folkehøjskole, Fyn

Om lørdagen – efter indkvartering, frokost og velkomst – vil kommunikationsrådgiver **Henrik Byager**, forsker ved Danmarks Miljøundersøgelser **Jeppe Læssøe** og lektor ved Tek-sam på Roskilde Universitetscenter **Claus Heinberg** give hver deres bud på, hvordan visionen om bæredygtighed kobles med drømme om det gode liv. Efter oplæggene vil der være debat i plenum.

Efter eftermiddagskaffen er der dialogværksted – med udgangspunkt i temaet om, hvordan det gode liv bliver bæredygtigt.

Processen vil blive styret af **Flemming Meier**, tidligere ansat ved Udviklingscenteret for Folkeoplysning og Voksenundervisning – og medforfatter til bogen: »Visioner – et kalejdoskop af tidsbilleder, fremtidssyner og arbejdsredskaber«.

Kl. 19.00 serveres der festmiddag med økologisk buffet. Aftenen er åben for lidt af hvert – men et er sikkert, der vil være åbent i Øko-baren – og for fornøjeligt samvær.

Øko-net's generalforsamling 2003

Søndagen indledes efter morgenmaden med generalforsamling i Netværket/Øko-net (kl. 9.15). Dagsorden iflg. vedtægterne (der kan findes på www.eco-net.dk), herunder beretning om Netværkets forgangne år. Forslag, der ønskes drøftet på generalforsamlingen, sendes senest 14 dage før mødet til bestyrelsen/sekretariatet.

Årsmødet afsluttes med et folkeligt foredrag, der desværre ved bladredaktionens afslutning ikke aftalemæssigt var faldet endelig på plads – se derfor hjemmesiden! Efter foredraget er der en god øko-frokost inden hjemrejsen.

Se det samlede program for årsmødet samt andre praktiske oplysninger på www.eco-net.dk
– vælg Seminar og årsmøde 2003.

Tilmeldings-oplysninger

Pris for at deltage: 525 kr. inkl. øko-kost og overnatning i seng på værelse eller **450 kr.** på madras i klasseværelse mv. Sengetøj kan selv medbringes eller bestilles for ekstra **50 kr.**

Tilmelding/betaling: Senest mandag d. 20. januar 2003.

Nærmere oplysninger: Bl.a. om nødvendige tilmeldings-oplysninger, udsendelse af rejsevejledning og deltagerliste i ugen op til mødet – se på hjemmesiden www.eco-net.dk eller ring tlf. **62 24 43 24**

...fortsat fra forsiden...

Vi venter stadig på en politisk vilje til handlinger for bæredygtighed, som formodentlig hænger nøje sammen med en bred folkelig opbakning. Eller er det omvendt? Vi venter på en reel debat og dialog om bæredygtig udvikling i det danske samfund. Det vil kræve en stor og koordineret indsats på mange niveauer at skabe den indsigt, den inddragelse og det engagement, der skal til, for såvel en folkelig som en politisk ansvarstagen, således at en bevidsthed om bæredygtighedens nødvendighed og muligheder indgår i vores valg og ikke mindst fravalg. Såvel hoved, hjerte og hånd skal involveres – for uden følelsesmæssigt engagement fører indsigt og viden ikke nødvendigvis til handling – hverken på det politiske niveau eller i det private.

Socialistisk Folkeparti valgte i forbindelse med Folketingets åbning at tage udfordringen op og afholdt en alternativ åbningsdebat under titlen 'Før kloden bliver en slumplanet'. Umiddelbart efter mødet kunne man i Dagbladet Information, i Ebbe Sønderriis's referat af mødet, fornemme, hvor vanskelig en opgave det er, også for SF, at dreje dagsordenen ind på bæredygtighed og reel bæredygtig handling. David Rehling kaldte nogle dage senere i en leder (Den grønne kløe) en dialog fra

mødet for 'et manuskript til et absurd drama'. Det bringes her som et uddrag fra David Rehlings leder:

SF-formand **Holger K. Nielsen:** »Vi har overtrukket vores naturlige kassekredit.«

SF-trafikordfører **Margrete Auken:** »Rigdommen og grådigheden i den rige verden er problemet. Men vi er på Herrens mark. Der er ingen andre partier i verden, der har sat nedbringelsen af det materielle forbrug på dagsordenen.«

Miljøprofessor **Finn Bro-Rasmussen:** »I må tage ordet vækst-reduktion i jeres mund.«

Margrete Auken: »Helt enige, men hvordan gør vi?«

Økologiøkonom **Inge Røpke:** »Det er da ikke så svært: Færre penge til privat forbrug, højere skat på input til produktionen. Det svære er, at der ikke er opbakning i befolkningen.«

SF-miljøordfører **Jørn Jespersen:** »Det er sandelig heller ikke uvedkommende for et politisk parti.«

Og David Rehlings vigtige afsluttende spørgsmål lød: »Hvem kan anvise en meningsfuld udgang på dette manuskript?« Måske vil netop dette spørgsmål lyde igen på Øko-net's årsmøde 2003, der har fået titlen: 'Det råber til himlen – hvordan kobles visionen om bæredygtighed med drømmen om det gode liv?'

Vel mødt! – se indbydelsen her på siden.

LM-N

FOLKEMØDE – SIG DIN MENING TIL EU-LEDERNE! KØBENHAVN LØRDAG DEN 14. DECEMBER 2002

Enghave Plads: 13.30 • Optog: 14.30 • Rådhuspladsen: 15.15
Konferencier: **Anne Marie Helger**. Talere: **Kim Carstensen** (WWF), **Bernard Cassen** (Attac-Frankrig), **David Cockcroft** (Det Internationale Transportarbejderforb.), **Drude Dahlerup** (Junibevægelsen), **Hardy Hansen** (tidl. SiD), **Ole Kraarup** (MEP, Folkebevægelsen mod EU) m.fl.
Musik: **Peter Abrahamsen**, **Tobias Trier** og **WonderBrass**
Arr.: **NGO Forum Stop Volden**

Ny forening om Europas miljø

*Foreningen Europas Miljø (EM) indbyder til
stiftende generalforsamling tirsdag d. 17. december kl. 17.00-18.30
i Medborgerhuset i Ahlefeldtsgade i København*

Foreningens formål er at fremme debatten om EU's miljø- og energipolitik, også i forhold til ansøgerlandene – og presse politikerne for en mere bæredygtig miljøpolitik i EU.

EM oprettes på initiativ af Det Økologiske Råd (DØR) og vil have sekretariatsfællesskab med DØR, men selvstændigt personale, regnskab og bestyrelse. EM vil søge Nævnet vedrørende EU-oplysning om driftstilskud – på linie med at der gives driftstilskud til andre EU-oplysningsorganisationer. En af betingelserne for at få støtte er, at man har mindst 250 medlemmer.

Kontingentet vil være 90 kr. om året, dog 45 kr. for studerende, arbejdsløse og pensionister. Nærmere oplysninger fås via info@europasmiljoe.dk eller på tlf. **33 15 09 77** (DØR).

Miljøets fremtid i bistanden

*Konference fredag d. 31. januar 2003 kl. 9:00 til 15:30
i Landstingssalen på Christiansborg*

Hvordan ser fremtiden ud for miljøbistanden til ulandene?

Hvilken sammenhæng er der mellem fattigdomsbekæmpelse og miljøbistand? Hvordan er miljøets rolle i EU's bistand set i lyset af Johannesburg?

Dette er nogle af spørgsmålene, konferencen vil diskutere.

Udover NGO-repræsentanter deltager også Udenrigsministeren og Dansk Industri.

Pris for deltagelse: 50 kr. Det er muligt samtidigt at bestille frokost for yderligere 120 kr. Samlet indbetaling skal ske på reg.nr. 2102 konto nr. 6873 267 451 inden d. 18. januar. Send tilmelding til sidse@ms.dk

Yderligere information kan fås på www.92grp.dk eller tlf. **77 31 01 17**

Arrangør: 92-gruppen – Forum for Bæredygtig Udvikling

STØT ØKO•NET – bliv medlem / giv et støttebeløb!

Øko-net vil fortsætte arbejdet med at lave folkeoplysning og netværk om økologi og bæredygtighed – for der er stadig brug for at stille spørgsmål til og lave netværk for fremtidens dagsorden for en bæredygtig udvikling.

Men fra og med 2003 modtager Øko-net ikke længere et fast driftstilskud fra Den Grønne Fond, da fonden nu er nedlagt. Lige nu afhænger fremtiden derfor bl.a. af den støtte, vi kan opnå gennem **medlemskaber, støttebeløb og sponsorer**. Samtidig søger vi nye langsigtede finansieringskilder til at støtte arbejdet og sekretariatet.

Gave- og støttebeløb til Øko-net er fradragsberettigede

Som noget nyt kan gaver til Øko-net nu fratrækkes på selvangivelsen efter følgende skattefradragsregler: Fradrag kan opnås for den del af årets samlede gavebeløb, som overstiger 500 kr. Gavebeløb kan ydes over flere omgange i løbet af et indkomstår. Dog kan der inden for et indkomstår højst fradrages 5000 kr.

Vi opfordrer så mange som muligt til at give et støttebeløb til Øko-net. Hvis vi modtager over hundrede støttebeløb pr. år (min. 50 kr.) udløser det samtidig et tilskud til foreningen fra Tips- og Lottomidlerne.

Find grønne og økologiske arrangementer fra hele landet på:

Øko-kalenderen på www.eco-info.dk

ØKO•NET

NYHEDSBLADET ØKO-NET

udgives seks gange årligt, både i en trykt udgave og på Internettet. Nyhedsbladets primære opgave er at danne et lettilgængeligt overblik over hvilke tiltag, der er på økologi- og miljøområdet samt at formidle idéer, inspiration og oplysning inden for bæredygtig udvikling, økologi, miljø og natur til brug for alle undervisere, folkeoplysere, græsrodder, offentlige og private personer.

UDGIVER / SEKRETARIAT

Netværket for økologisk folkeoplysning og praksis

Svendborgvej 9, Ollerup
5762 Vester Skerninge

Tlf.: **62 24 43 24** - Fax: 62 24 43 23

E-mail: eco-net@eco-net.dk

www.eco-net.dk

www.eco-info.dk [Øko-info]

www.BæredygtigUdvikling.nu

Øko-net er medlem af to paraplyorganisationer; 92-gruppen og Dansk Folkeoplysnings Samråd. Øko-net støttes af Den Grønne Fond.

Medlemskab af Netværket i 2002 koster 150 kr. (for studerende, arbejdsløse og pensionister: 75 kr.). Bestilles hos sekretariatet eller ved indbetaling på **giro-nr. 1-222 07 66**

REDAKTION

Lars Myrthu-Nielsen (ansv.) og Anne Mette de Visser

Stof og indlæg modtages løbende. Annoncer tegnes i begrænset omfang.

TRYK / OPLAG

Denne tryksag er Svanemærket. 10.000 eksemplarer trykt på miljøgodkendt, klorfrit og 100% genbrugspapir med vegetabilsk trykfarve uden opløsningsmidler. SvendborgTryk.

ISSN 1395-4881